

ORHAN VELİ İMZASIYLA YAYIMLANMIŞ BİR ŞİİR ÜZERİNE*

Necati TONGA

Orhan Veli ve arkadaşları tarafından ortaya konulan ve Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde Garip Hareketi¹ adı verilen yeni şiir anlayışına karşı ilk edebî tenkitler, *Akbaba* dergisi çevresinde oluşan edebî muhit özellikle de dönemin Babiâli'sinin etkili iki kalemi Yusuf Ziya Ortaç ve Orhan Seyfi Orhon tarafından ortaya konulmuştur. Çoğunlukla alaya alma şeklinde gelişen bu tenkitler, 1941 yılının ikinci yarısından itibaren *Çınaraltı* dergisi ile birlikte yürütülmüştür.

Garipçilere "Bobstil" yakıştırması da Yusuf Ziya Ortaç ve Orhan Seyfi Orhon tarafından ortaya konulmuştur. Akbaba'da Bobstil olarak nitelendirilen şairlere, onların şiirlerine ve bu şiir hareketini destekleyen Nurullah Ataç'a karşı pek çok edebî tenkit yazılmıştır. Bu yazıların pek çoğunu da Fiske müstearıyla Orhan Seyfi Orhon kaleme almıştır.²

Orhan Seyfi Orhon, daha Garip hareketinin Varlık mecmuasında görülmeye başladığı dönemde, *Edebiyat Tenkidi* alt başlığı altında yayımlanan "*Varlık Mecmuası Üzerine*" isimli yazısında edebiyatımızın o zamana kadar alışık olmadığı bu yeni şiir örneklerini eleştirmiştir:

"(...)Artık şiir yazabiliriz. Yalnız dikkat edin, içinde vezin, kafiye, şekil, his, hayal falan olmasın.

Montör Sabri ile
Daima geceleyin
Ve daima sokakta
Ve daima sarhoş konuşuruz
O her seferinde
(Eve geç kaldım) diyor
Ve her seferinde,
Kolunda iki okka ekmek.

Bitti. İmzayı atalım. Oktay Rıfat.[³] Nasıl yeni tarzda şiir yazmak kolay değil miymiş? Ah, keşke ağaçlar kalem, denizler mürekkep ve bir iki hafta boş zamanımız olsa da birkaç yüz cilt şiir yazıp ortaya çıkıversek!"⁴

* Bu makale, Türk Edebiyatı dergisinin Şubat 2007 Edebiyat Dergiciliği özel sayısı içerisinde yayımlanmıştır: Tonga, Necati, "*Orhan Veli İmzasıyla Yayımlanmış Bir Şiir Üzerine*", Türk Edebiyatı, S.400, Şubat 2007, s.88-90

¹ Garip Şiir Hareketi hakkında daha fazla bilgi için bakınız: Sazyek, Hakan, **Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., Ank., 1996, 384 s.

² Akbaba mecmuasının Garip şiir hareketine karşı aldığı tavrı göstermesi bakımından belli başlı şu yazılara bakılabilir: O.S.O., "*Yeni Şiirler*", Akbaba, 13 Birinci teşrin 1938, s.6-7; O.S.O., "*Edebiyat Tenkidi: Son Şiirler*", Akbaba, 1 Birincikânun 1938, s.6; Fiske, "*Rövü*", Akbaba, 18 Mayıs 1939, s.4; Fiske, "*Edebiyat Tenkitleri*", Akbaba, 8 Şubat 1940, s.4; Çimdik, "*Haftanın Edebiyatı*", Akbaba, 11 Nisan 1940, s.6; Fiske, "*Bir Şiir Kitabı Vazgeçemediğim*", Akbaba, 22 Mart 1945, s.2; Ortaç, Yusuf Ziya, "*Edebiyat Vurguncuları*", Akbaba, 12 Nisan 1945, s.3-4...

³ Orhan Seyfi, yazısında bu şiirin Oktay Rıfat'a ait olduğunu belirtmiştir. Fakat bu şiir, Mehmet Ali Sel müstearı ile 15 İkincikânun 1938'de Varlık'ta yayımlanmış olup Orhan Veli'nindir.(Bkz: Sel, Mehmet Ali, "*Montör Sabri*", Varlık, C.5, S.109, 15 İkincikânun 1938)

⁴ Orhon, Orhan Seyfi, "*Edebiyat Tenkidi: Varlık Mecmuası Üzerine*", Akbaba, 17 Şubat 1938, s.6-7

Orhan Seyfi'nin Akbaba'da Bobstil şairlere dair yazdığı tenkit yazılarından en dikkat çekenini ise, "Yegâne Münekkidimiz Nurullah Ataç'tan Bir Rica"⁵ başlıklı olanıdır. Çünkü Orhan Seyfi, bu yazısında Orhan Veli'nin 17.06.1939 tarihli bir mektupla Akbaba'da basılmak üzere *Yaz Senfonisi* adlı bir şiir gönderdiğini belirtmiş, Garip şiirinin o dönemde en önemli savunucusu olan Nurullah Ataç'tan da bu şiirin Orhan Veli'ye ait olup olmadığı noktasında fikirlerini sormuştur.

Orhan Seyfi Orhon'un Akbaba mecmuasında neşrettiği Orhan Veli imzalı şiir aşağıda verilmiştir:

YAZ SENFONİSİ!

Nazif Toker'e

*Sonbaharı beklemek ne de zor,
Henüz patlıcanlar renk vermedi...
Samanpazarı esniyor durmadan!
Bu yaz asla bereket getirmedi*

*Tembel bir merkeptir zaman,
Yıldızlar tükeniyor gökyüzünde...
Mevsimler bir İspanyol öküzünde,
Haykırıyor zaman zaman!...*

-Ankara-

Orhan Veli

Yaz Senfonisi isimli şiir, kullanılan imgeler göz önüne alındığında Garip şiir hareketinin özelliklerini yansıtmaktadır. Şiirde geçen "patlıcanların renk vermemesi", "Samanpazarı'nın esnemesi", "zamanın tembel bir merkep olması", "mevsimlerin bir İspanyol öküzünde haykırması" gibi ifadeler Türk edebiyatının o döneme kadar alışık olmadığı imgelerdir. Şiirde bu tarz kullanımlar, Garip hareketi ile edebiyatımızda görülmeye başlanmıştır.

Nazif Toker'e ithaf edilen şiirin ilk dördlüğünde, yaz mevsiminden kaynaklanan rehavet anlatılmaktadır. İkinci dördlükte ise, genel olarak zaman kavramı değerlendirilmektedir. Şiirin ikinci dördlüğünde zamanın tembel bir merkebe benzetilmesi, ilk dördlükteki sıkıntının yansıması olarak düşünülebilir.

Yaz Senfonisi, dördlüklerden müteşekkil bir şiirdir ve şiirin mısralarında hece sayıları arasında simetrik bir uyumun olduğu gözlemlenmektedir. İlk dördlükte hece sayıları 10 ve 11'li, ikinci dördlükte ise 8 ve 11'li heceler art arda ya da çaprazlama gelecek şekilde sıralanmıştır.

Akbaba dergisi, dönemin tirajı en yüksek dergisidir ve bu sebeple Orhan Veli'nin bu dergiye yukarıdaki şiiri gönderme ihtimali vardır. Bu şiir Akbaba dergisinde yayımlandıktan sonra Orhan Veli ve Nurullah Ataç, Orhan Seyfi'nin yazısına cevap mahiyetinde bir yazı kaleme almamışlardır. Bu durum da Yaz Senfonisi adlı şiirin Orhan Veli'ye ait olma ihtimalini artırmaktadır.

Orhan Veli'nin gerçekten Orhan Seyfi'ye Akbaba'da neşredilmek üzere yukarıdaki şiiri gönderip göndermediği yahut böyle bir mektubun var olup olmadığı noktasında şüphelerimiz olmakla birlikte [*fakat böyle bir mektup varsa ve bu şiir de Orhan Veli'ye aitse*] şairin Adam ve Yapı Kredi Yayınevlerince neşredilen ve bütün şiirlerini toplayan kitaplarında bu şiir görülmemektedir.

---

⁵Orhon, Orhan Seyfi, "Yegâne Münekkidimiz Nurullah Ataç'tan Bir Rica", Akbaba, C.11, S.285, 22 Haziran 1939, s.6

E K:

YEGÂNE MÜNEKKİDİMİZ NURULLAH ATAÇ'TAN BİR RİCA

Aziz Nurullah Ataç;

Geçen gün masamın üstünde bir mektup buldum. Ankara'dan geliyor. Açtım, imzasına baktım: Orhan Veli. Senin şu meşhur genç şairin. (Yazık oldu Süleyman efendiye)mısraının sahibi. Aynen şu satırları yazıyor:

'Ufak, fakat az çok üzerinde çalıştığım bir şiirimi yolluyorum. Saygı ile neşrini dilerim.'

17.6.1939

Heyecanımı tahmin edersin. Gönderdiği şiiri harfi harfına yazıyorum:

YAZ SENFONİSİ!

Nazif Toker'e

*Sonbaharı beklemek ne de zor,
Henüz patlıcanlar renk vermedi...
Samanpazarı esniyor durmadan!
Bu yaz asla bereket getirmedi*

*Tembel bir merkeptir zaman,
Yıldızlar tükeniyor gökyüzünde...
Mevsimler bir İspanyol öküzünde,
Haykırıyor zaman zaman!...*

-Ankara-

Orhan Veli

Şaşırdım kaldım. Türk edebiyatının en güzel mısraını yazan genç şairin bu lûtfkârlığına sebep ne? Acaba geçen nüshamızda Florinalıdan inhilâl eden edebiyat krallığına kendisini layık gördüğümüz için mi? Senin biat edişini gösteren bu karikatür büsbütün şaka değildi, samimî fikrimizin ifadesiydi!

Yoksa muzibin biri onun ağzından böyle bir şey mi uydurdu? Şiiri tekrar tekrar okudum. El yazısını tanımıyorum ki bir karar verebileyim. Arkadaşları çağırdım. Tekrar gözden geçirdik. Bir seferinde hep birden:

-Billâhi onun!...dedik. Üslûp, âhenk, eda, fikir, his, hayal, hepsi, hepsi aynı. Hattâ bu şiirde 'Yazık oldu Süleyman efendiye'den güzel mısralar var.

Öbür seferinde tereddüt ettik:

-Yok, canım, dedik, bunu alay için birisi uydurmuş. Böyle patlıcanlı, öküzlü şiir olur mu? İmkânı yok.

İşte, iki gözüm, bu kararsızlık içinde şiiri neşredip senin reyini sormadan başka çare bulamadık. Eğer sen de halledemezsen, gel mektubun yazısına bak!

Görüyorsun ki cehaletimiz bizi ne gülünç hale soktu. Edebiyatımıza dair ölçüsünü bildirmeden verdiği hükümler işte böyle herkesi şaşırtıyor. Artık sanat eserinin sahtesile hakikisini ayırd edemeyecek hale geldik!

Cevabını sabırsızlıkla bekliyoruz. Eğer bu şiir Orhan Veli'nin yeni bir şaheseri ise gelecek sayımızda kendisine alenen teşekkür edeceğiz. Değil de alay için birisi uydurmuşsa buna cüret edenin ağzının payını vereceğimize emin ol!

O.S.O.

(Akbaba, C.11, S.285, 22 Haziran 1939, s.6)

